

Sigurd Bernholm

- 1890 Gustaf Sigurd Bernholm föds 28 december i Norr Salbo, Västerfärnebo.
- 1902 Familjen flyttar till Gävle.
- 1915 Debuterar på Nya konstgalleriet i Stockholm.
- 1917 Avslutar studierna vid olika privata konstkolor i Stockholm och köper en fastighet, Märgården på Lerdalshöjden i Rättvik.
- 1928 Gifter sig med Anna Nita Carlson. Studieresa i Norge.
- 1931 Studieresa i Danmark.
- 1935 Studieresa i Norge.
- 1936-37 Studieresor i Tyskland, Frankrike och Italien.
- 1969 Avlider i Rättvik den 21 maj.

Sammanställt av Thomas Kumlin, Avlidna Salakonstnärers Sällskap, i augusti 2017:

Sigurd Bernholm var son till köpmannen J. Oskar Bernholm och Vilhelmina Karlsson. Fadern hade köpt en fastighet i Norr Salbo av sin far som hade gått i konkurs. Oskar avstyckade en liten del för egen del och sålde av resten. På den avstyckade tomten byggde han ett boningshus med en affärslokal och magasinsbyggnad. Där etablerade han sig som grosshandlare. Bostaden fick namnet Bernshill.

Sigurd växte upp i Bernshill och när han fyllde 12 år flyttade familjen till Gävle där fadern etablerade sig som antikhandlare. Sigurd studerade vid tekniska skolan. Han hjälpte också till i faderns antikhandel och blev med åren en av Dalarnas främsta antikvitetskännare. Han började studera måleri efter att han träffat Helmer Osslund som gav honom de grundläggande råden i målning.

Ett av råden var att han skulle fortsätta med det breda, saftiga och hämningslösa måleriet.

– ”Du ska aldrig låta dem lära dej att måla annorlunda. Måla som du vill du och strunta i professorer”. Osslund var i Gävle för att göra målningar i läroverkets aula. De två fann varandra och den gamle mästaren gick mest varje morgon och hämtade Sigurd som fick hjälpa till med arbetet i aulan.

Det gjorde att Bernholm aldrig sökte till Konstakademien. Däremot studerade han vid olika privata målarskolor i Stockholm fram till 1917. Han debuterade i en utställning på Nya konstgalleriet i Stockholm 1915. Han medverkade därefter i talrika utställningar i Stockholm och på landsorten.

Genomförde studieresor till Norge 1928 och 1935, Danmark 1931, Tyskland, Frankrike och Italien 1936 -37

1917 köpte han en gammal och till stor del förfallen stuga, Märgården på Lerdalshöjden i Rättvik. Vart efter han fick råd rustade han upp stugan och byggde till mer rum och nya byggnader. Bland annat en stor ateljé (som en större tröskloge) med ett jättefönster som vetter mot Siljan, 50 meter över sjöns nivå. Gården har utvecklats som en större konstnärsgård där många gäststugor finns för konstnärer. Stugorna är inredda med gamla kulturföremål och antikviteter.

Hans konst består av en vid motivkrets med bland annat blomsterstilleben, stadsbilder och mariner från Italien samt miljö- och landskapsbilder från Dalarna. Han har haft sitt staffli stående framför Sacré Coeur i Paris och Pantheon i Rom, vid fjälljokkar i Lappland och på kobbar vid Västkusten. Ofta har han stått mellan gamla lutande gråtimmerhus i dalafäbodarna. Han har varit en synnerligen flitig skildrare av stämningarna över de gamla fäbodvallarna.

Bernholm är representerad vid bl.a. Gävle museum och Linköpings museum.

1928 gifte han sig med Anna Nita Carlson. Paret fick inga egna barn.

Den stora utställningsverkshet som de flesta konstnärer måste ägna sig åt slapp han, det skötte hans maka om. Hon hade ett mycket stort kontaktnät med många galleriföreståndare över hel landet.

Bernholm var som människa en fängslande personlighet och god berättare. Han hade inställningen att människan bör försöka göra det trevligt åt både sig själv och andra. Man skall inte konstra till det hela alltför mycket. Världsfrågan får vila i frid för Bernholm, han tar inte problemen åt sig alltför mycket. Han vill måla – och när han inte målar vill han se glada människor omkring sig.

Sigurd Bernholm, *Vinterlandskap med älv*, olja 1913, 62 x 104 cm. Auctionet

Ur boken *Dalmålare* av Nils Fjällman. Tidningsartiklar 1946-1947, sid 61-64:

61

Sigurd Bernholm

Med lite energi är det inga svårigheter att ta sig uppför "Långbacken" i Rättvik. Behöver man ta igen sig, kan man stanna vid vägskalet, där det står en skylt med påskriften "Lustiggården" och en pil som pekar vidare uppåt. Går man så vidare däråt pilen pekar skall man helt nära pensionatet med det muntra namnet finna en annan gård, där det inte heller vilar några lessamheter: Märgården, där Sigurd Bernholm bor. Av gästfrihet och attraktivitet har även den gården blivit närapå ett pensionat. Sigurd Bernholm skulle aldrig kunna tala om hur många gäster

han haft på Märgården, sen han flyttade dit för nära 30 år sedan.

När den unge artisten Sigurd Bernholm 1917 förvärvade Märgården, köpte han bara en tomt med en gammal och rätt förfallen stuga som enda bebyggelse. På den tomten slog Bernholm sig ner och etablerade sig som miljöskapare i stor stil. Han gjorde Märgården, sådan som den i dag är känd över hela Sverige. Ja, den är bevarad i tacksam hågkomst också hos många många utlänningar som varit på Märgården och njutit den specifikt bernholmska gästfriheten, vars utmärkande drag framför allt är dess absoluta frihet från allt vad choser och ceremonier heter.

När folk talar om att "gammal stil" nog kan vara pittoresk och tilltalande

för ögat men har olägenheten av att vara så odrägligt opraktisk, kan Märgården bringas i erinring som motargument. Mycket av dess stil är den gamla dalakulturens, men den är inrättad för moderna människor med alla den nyare tidens anspråk.

Under det grönskande torvtaket på Märgården finns det överraskande mängder av utrymmen — från källarens gillestuga till husfaderns ateljé där-ovanpå, i många avseenden säkert den förnämsta någon målare äger. Formatet är en större tröskloges, och hela den ena långväggen är ett enda jättefönster mot rymden över Siljan. Där finns det utsikter: Märgården ligger 50 meter upp i luften från Siljans nivå. Det sades något om "gammal stil" härovan, och visst representerar mängder av föremål därinne — dalmålningar på väggarna, kannor och dalhästar på hyllor och skåp, möbler och husgeråd — den gamla dalakulturen, men helhetsbilden har en stil som inte är äldre än Bernholm själv, den är hans egen. Märgården är sannerligen inget museum, den är ett hem, skapat av en konstnär med intuitiv blick för miljö.

Den som första gången besöker Märgården fäster sig kanske för en sådan detalj som att det i hela huset inte finns två av de många rumsutrymmena som har golv i samma nivå. Där är det upp och ner åt alla håll, och detta är representativt för hela stället. Ingenting är formstöpt och regelbundet, allt är på något lyckligt sätt improviserat. Men det är säkert och följdriktigt utformat, och det ger inte ett ögonblick intrycket av sökt originalitet. Det är det som är det fina.

Innanför Märgårdens gårdsgård (ingen skall tro att den platsen inhägnas av något "staket") finns det mer att bevittna än en fullt unik mangårdsbyggnad. Där finns "lador", som Bernholm kallar dem, härbren eller bodar brukar man annars säga. Det är Märgårdens gäststugor, inventiösa små byggnader, som inrymmer det mesta av

vad utvecklingen frambringat till människors nytta och nöje — alltifrån spinnrock till pingpong. För den musikaliske finns där både gitarr och psalmodikon. Där finns till och med ett positiv som kan spela Gladiatorernas intåg med nästan alla tonerna i behåll. Vad kan man mer begära? Väl ingenting — när till sist vid läggdags den dalmålade skåpsängens sköna devis ger gästen en tankvärd påminnelse om detta livets obeständighet.

Märgården har fått så stor plats i spaltporträttet av konstnären Sigurd Bernholm av den anledningen, att den är något mer än en boplatz. Den är ett livsverk.

Om Sigurd Bernholm själv kan det berättas, att han verkligen inte är dalkarl av födseln — men väl av mångårig vana. Han är född i Väster Färnebo året 1890. Fadern var byggmästare med kyrkbyggen som specialitet. Sigurd var bara 12 år, när familjen flyttade till Gävle, där fadern etablerade sig som antikvitetshandlare och sonen började studera måleri, samtidigt som han hjälpte till med antikvitätsaffärerna. Under den tiden grundlade Sigurd Bernholm sin ingående kunskap om gamla ting; förmodligen är han en av Dalarnas främsta antikvitetsskännare.

Sigurd Bernholm var inte mycket gammal, när han gjorde en bekantskap, som säkerligen hade ett visst inflytande på hans framtid. Han träffade Helmer Osslund. Att den unge pojken med målarglöd i själen fängslades av Osslunds bisarra personlighet säger sig självt. Den senare tycks också redan från första stund ha fattat en slags faderlig tillgivenhet för den entusiastiske pojkspolingen. Man kan nog förstå anledningen: Föga skolad och allt annat än försiktig till läggningen, målade ynglingen på av hjärtans lust, brett och saftigt och hämningslöst. Det var i Osslunds smak.

— Du ska aldrig låta dom lära dej att måla annorlunda, sa han till Bernholm.

"Morgon i Fäboden." Oljemålning av Sigurd Bernholm.

Måla som du vill du och strunta i professorer.

Osslund höll då på med målningarna i Gävle-läroverkets aula, och mest varanda morgon kom han och hämtade sin unge vän för att ta honom med sig till arbetet. En del lärde han honom säkert, men annars höll han som sagt på att Bernholm skulle måla som han ville. Och det gjorde han.

Kanske var det påverkan från den gamle målarrevolutionären som gjorde att Bernholm aldrig sökte till akademien. Han kom till Stockholm och gick i ett par andra målarskolor, men enligt vad han säger själv blev skolarbetet något oregelmässigt. Han höll till i ett gäng av unga konstnärer, som alla hade sitt huvud för sig och inte ville krypa in i några färdiga fällor. De målade — och gick på skolan när det passade sig.

Som 25-åring anordnade Sigurd Bernholm sin första utställning i Stockholm. Den blev en framgång; konstdoktorerna bugade och önskade lycka till i fortsättningen. Bernholm tog saken mycket lugnt. Två år senare flyttade han till Rättvik och köpte Märgården. Där fann han sin fixa punkt, även om målarkynnet bjöd honom att resa och samla på intryck. Han har haft sitt staffli stående framför Sacré Coeur i Paris och Pantheon i Rom, vid fjälljokkar i Lappland och på kobbar vid Västkusten. Mycket ofta har det stått mellan gamla lutande gråtimmerhus i dalafäbodarna. Bernholm har varit en synnerligen flitig skildrare av stämningarna över de gamla fäbodvallarna.

Den utställningsverksamhet, som konstnärer oftast av nödvång måste ägna sig åt, har Sigurd Bernholm slup-

pit ifrån. Familjen har sin egen utställningskommisarie, och en som kan den konsten. Fru Anita Bernholm har under årens lopp stiftat bekantskap med så många hallföreståndare, att hon torde ha få bekantskaper kvar att göra på området. Enkel rättvisa kräver givetvis, att även hon får sin förtjänta del av äran för Märgårdens skapelse — hur stor den delen bör vara kan givetvis inte en utomstående betraktare avgöra.

Som människa är Sigurd Bernholm en fängslande personlighet — och framförallt är han äkta helt igenom. Han har den sunda inställningen, att människan bör försöka göra lite trevligt åt både sig själv och andra under jordvandringen, och man skall inte konstra till det hela alltför mycket. Han är

mannen som aldrig försökt göra sig till. Kanske var det framförallt den egenskapen som förvärvade honom Osslunds livslånga vänskap. Det är känt, att den gamle norrlandsmålaren på sin senkomna berömmelses äldre dagar intog en bittert föraktfull hållning till omvärlden; ofta kunde han inte ens förmås att visa vanlig anständighet i uppträdandet mot folk som närmade sig honom i markerad vördnad. Bernholm tålde han alltid — han kände honom och visste att han var ärlig. Till den uppfattningen har också alla kommit, som närmare lärt känna Sigurd Bernholm.

Världsgåtan får vila i frid för Sigurd Bernholm, han tar inte problemen åt sig alltför mycket. Han vill måla — och när han inte målar vill han se glada människor omkring sig.

Sigurd Bernholm, *Vinterlandskap*, oljemålning 1915, 30 x 40 cm.

Sigurd Bernholm, olja 1922, 42 x 44 cm. Metropol auktioner.

Sigurd Bernholm, olja 1925, ca 49 x 50 cm. Barnebys auktioner.

Sigurd Bernholm, *Silverbjörkar i ett vinterlandskap*, olja 1926.

Sigurd Bernholm, *Vinterlandskap med stugor*, olja 1928, 48 x 69 cm.

Sigurd Bernholm, *Sommarlandskap med höhässjor*, olja 1929, 45 x 60 cm. Auctionet.

Sigurd Bernholm, *Utförsåk*, olja 1930, ca 62 x 86 cm. Stockholms auktionsverk.

Sigurd Bernholm, olja på duk 1935, ca 81 x 105 cm. Auctionnet.com

Sigurd Bernholm, *Kulla klädd i Orsadräkt*, olja 1935, ca 65 x 55 cm. Stockholms Auktionsverk.

Sigurd Bernholm, *Sjöbodar*, olja på duk 1939, 37 x 57 cm. Auctionet.com

Sigurd Bernholm, *Hamnmotiv*, oja på duk 1944, 41 x 61 cm. Auctionet.com

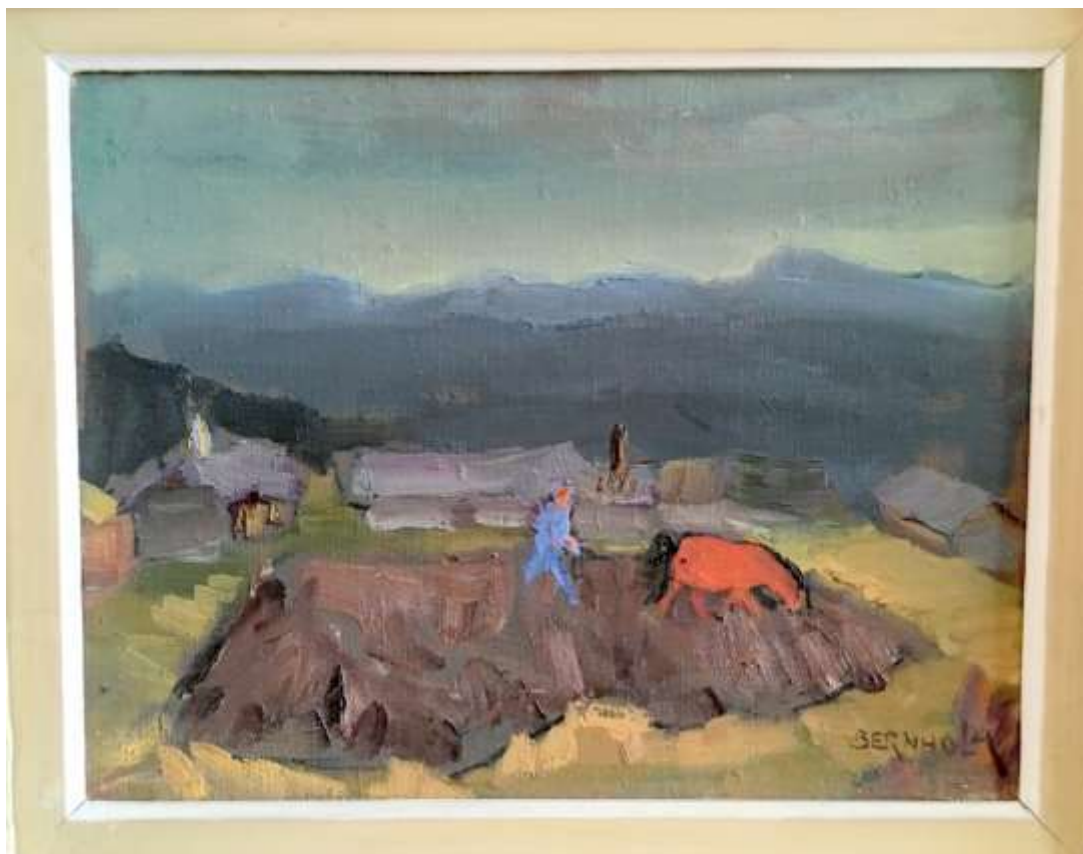
Sigurd Bernholm, *Stilleben, Amaryllis*, olja 1944, 77 x 46 cm. Auctionet.com

Sigurd Bernholm, olja 1945, 33 x 41 cm. Auctionet.com.

Sigurd Bernholm, olja 1949, 26 x 32 cm. Auctionet.com.

Sigurd Bernholm, *Bonde med häst*, olja 30 x 32 cm.

Sigurd Bernholm, *Blomsterstilleben*

Sigurd Bernholm, *Stadsmotiv*, pastell.

Sigurd Bernholm, olja 21 x 36 cm.

Sigurd Bernholm, pastell 38 x 52 cm.

Sigurd Bernholm, *Utsikt över Siljan*, olja 39 x 50 cm. Dalarnas Auktionsbyrå.